

Conf. univ. MIHAI FĂTU
doctor în istorie

BISERICA ROMÂNEASCĂ
DIN
NORD-VESTUL ȚĂRII
SUB
OCUPAȚIA HORTHYSTĂ

1940–1944



J. 86402/1985

CUVÍNT ÎNAINTE

Au trecut patru decenii de la încheierea celui de al II-lea război mondial. Deși de atunci numărul anilor se adaugă neîncetat, evenimentele legate de marea conflagrație care a cuprins odinioară întreaga lume sunt mereu vii în conștiința oamenilor, cu nesfîrșitul lor cortegiu de orori, chinuri, morți și distrugeri. Tara noastră a avut și ea parte de lungul șir al nenorocirilor pe care le-a antrenat cu sine războiul. În plus, condiții istorice specifice, exploatație în modul cel mai necinstit de politica puterilor „Axei”, au dus la sfîrtecarea trupului patriei prin binecunoscutul dictat de la Viena. Partea de nord-vest a României ne-a fost răpită de regimul horthyst iar populația românească a fost supusă unei oprimări sistematice vreme de cîțiva ani. Biserica, atașată dintotdeauna poporului, s-a împărtășit de aceeași soartă, slujitorii ei fiind umiliți, batjocorați, schinguiiți, alungați și uciși, lăcașurile de cult profanate sau dărimate iar credințoșii prigojniți și obligați să-și schimbe „legea” ori numele, limba strămoșilor interzisă la slintele slujbe, etc ...

BISERICA ROMÂNEASCĂ DIN N-V ȚĂRII SUB OCUPAȚIA HORTHYSTĂ

Rememorarea pătimirilor Bisericii noastre, sub regimul horthyst de ocupație, ne-o îmbie acum conf. univ. dr. Mihai Fătu, director al Muzeului Banatului din Timișoara, cunoscut specialist în istoria perioadei cuprinsă între anii 1940—1944, autor al mai multor lucrări dedicate istoriei contemporane a României, dintre care amintim „Garda de fier — organizație teroristă de tip fascist”, apărută în două ediții, în limba română, maghiară și germană, „Contribuții la studiul regimului politic din România (septembrie 1940 — august 1944)” și a. Evident Biserica s-a împărțăsit de „atențiile” regimului horthyst deoarece ea constituia unul din principalii piloni de rezistență ai poporului nostru împotriva adversităților cu care a fost confruntat de-a lungul veacurilor. Cea mai mare în țară, ea a fost și cea dintâi în suferințe. De aceea, ea a fost privită ca Biserica tuturor românilor, ca „Biserica românească”, aşa cum au definit-o și patrioții din 1848 cînd, la Adunarea națională de la Blaj, cereau independență deplină pentru „Biserica română” („puncturile națiunii române transilvane”, pct. 2).

Alături de autohtonii români a avut de suferit, la drept vorbind, populația acelor meleaguri în ansamblul ei, cu osebire, evreii căroră li s-au aplicat inumanele măsuri rasiste ale naziștilor. Dacă e să fim compleți, trebuie arătat însă că nici populația de naționalitate maghiară din această parte a țării n-a fost mai privilegiată, ea fiind redusă la rolul unei mase de manevră la dispoziția planurilor ocupanților horthyști.

Înțelegînd caracterul agresiv al regimului horthyst nu putem decât să deplinjăm nenumăratele servuți la care au fost supuși conținții noștri de alte naționalități și confesiuni din teritoriul ocupat după dictatul de la Viena, modul cum ei au fost folosiți în scopul oprimării românilor și a Bisericii românești. Lucrurile ne apar mai limpezi în lumina timpului scurs de după eliberare cînd, odată cu reîntregirea teritoriului patriei și instaurarea orînduirii noi democratice în România, este înlăturată orice

CUVINT ÎNAINTE

discriminare de ordin social, național și confesional, cind este promovată egalitatea deplină între toți cetățenii. Relațiile de trătie care domnesc azi în patria noastră, între cetățenii de toate naționalitățile, între credincioșii tuturor cultelor religioase, ne ajută să înțelegem mai bine mecanismul care a dezluțuit în trecut ororile petrecute în partea de nord-vest a României, smulsă din trupul țării prin dictatul de la Viena.

Cartea de față a conf. univ. dr. Mihai Fătu ne prezintă, pe bază de documente contemporane o parte din evenimentele petrecute sub stăpânirea horthystă între anii 1940—1944. Multe din paginile cărții vor apărea drept incredibile cititorului mai tînăr care n-a trăit în acea vreme sau celui căruia nu-i sunt familiare evenimentele din țara noastră. Numai așa ne explicăm de ce este posibil ca astăzi multe din realitățile noastre să fie răstălmăcite iar faptele denaturate. La ora actuală există din păcate cercuri interesante în falsificarea istoriei, și de asemenea însă, lipsiți de cel mai elementar simț al realității, care să viseze la repetarea dictatului de la Viena și a consecințelor lui. Tocmai de aceea rememorarea evenimentelor care au marcat perioada 1940—1944 ajută la restabilirea adevărului și, în mod special, contribuie la edificarea acelora care nu cunosc ori au uitat întîmplările de atunci.

Sîntem recunoscători autorului pentru că ne reactualizează întîmplările de acum patru decenii și mai bine. Apreciem că lucrarea sa e cu atît mai valoroasă cu cât se străduiește să lase faptele să grăiască prin ele însese, intervenind doar pe alcătuiri cu considerații de ordin personal. În adunarea documentelor, autorul a beneficiat atît de consultarea arhivelor instituțiilor publice și bisericesti centrale, cât și de informațiile oferite de eparhiile din partea de țară care a avut teritorii ocupate de regimul horthyst. Cum este firesc o serie de fapte petrecute atunci n-au ajuns să fie cuprinse în paginile cărții, iar altele au scăpat posibilităților de documentare ale autorului. E posibil apoi ca

BISERICA ROMÂNEASCĂ DIN N-V ȚĂRII SUB OCUPAȚIA HORTHYSTĂ

cineva să aibe de corectat unele date ori să completeze unele informații. Credem însă că esențialul a fost spus și aceasta spre edificarea noastră a tuturor.

Publicăm deci volumul de față cu conștiința că slujim adevărul și totodată cu nădejdea că toți cei ce îi vor parcurge conținutul vor înțelege mai bine realitățile Bisericii și ale poporului nostru.

† NICOLAE
MITROPOLITUL BANATULUI